

# Beslut

---

efter kvalitetsgranskning av lärares arbete för  
att tidigt motverka könsbundna utbildnings-  
och yrkesval vid Spekerödsolan i  
Stenungsunds kommun

## Inledning

---

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Spekeröds skolan avseende verksamhetens kvalitet vad gäller lärares arbete för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att undersöka hur skolor genom undervisning och studie- och yrkesvägledning arbetar i årskurs 4-6 för att vidga elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv. I granskningen bedöms följande frågeställning:

- I vilken utsträckning arbetar lärare i undervisningen med att motverka begränsande könsstereotyper och föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval?

## Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området vilket beskrivs i bilaga 2. I denna bilaga finns också beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författaringsstöd återfinns i bilaga 3. På det granskade området bedöms om skolan/verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola/verksamhet bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framtidsytande kommentarer.

## Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Spekeröds skolan i följande utsträckning:

Lärare arbetar *i flera delar* med att i undervisningen motverka begränsande könsstereotyper och föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Lärarna behöver ytterligare utveckla sitt arbete med att utforma undervisningen utifrån ett normmedvetet förhållningssätt och en förståelse för hur könsstereotyper och föreställningar riskerar att begränsa elever.

### Uppföljning

Huvudmannen ska senast 2024-05-22 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:8801) i de handlingar som sänds in.

## Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning inom området.

### Lärares arbete för att motverka könsstereotypa föreställningar

Inom detta område granskas hur lärare arbetar för att skapa en jämställd undervisning, hur lärare arbetar för att undervisa om jämställdhet och hur lärare arbetar med studie- och yrkesvägledning i undervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärarna arbetar *i flera delar* med att i undervisningen motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval, men utvecklingsområden finns.

Skolinspektionen sammanfattande motivering till bedömningen är följande: Granskningen visar att lärarna reflekterar över vilka normer som präglar verksamheten och arbetar för att få denna normmedvetenhet att avspeglar sig i undervisningen. I vissa avseenden utformar lärarna också undervisningen så att den inte ska reproducera begränsande könsmonster. Samtidigt visar granskningen att lärarna inte fullt ut lyckas motverka sådana monster och uttryck. Vidare visar granskningen att lärarna kontinuerligt undervisar om jämställdhet och anlägger ett jämställdhetsperspektiv på undervisningens innehåll i flera ämnen. I viss mån fångar lärarna också upp frågor som ger elever möjlighet att samtala och reflektera kring begränsande könsstereotypa föreställningar. Härutöver arbetar lärarna i flera avseenden för att stärka elevernas upplevelser av den egna förmågan genom att ge uppmuntran för ansträngningar som går emot könsstereotypa föreställningar. Granskningen visar slutligen att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledning i undervisningen, och i detta arbete utmanar könsstereotypa föreställningar och i viss mån synliggör hur kön kan påverka yrkesval. Även om skolan saknar tillgång till studie-

och yrkesvägledare, finns en ansats att använda sådan kompetens för att hålla studie- och yrkesvägledningen uppdaterad och vidga elevernas syn på framtida val utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

### Lärares arbete för att skapa en jämställd undervisning

Granskningen visar att lärarna reflekterar över vilka normer som präglar verksamheten och arbetar för att få denna normmedvetenhet att avspeglar sig i undervisningen. Lärare berättar i intervju att de arbetar utifrån ett förhållningssätt som handlar om att försöka vara neutral och att inte utgå från att alla är som man själv. Som exempel nämner lärare bland annat vikten av att reflektera över hur man själv uttrycker sig, såsom att man till exempel undviker kollektiva benämningar som "kom igen tjejer!". Lärarna beskriver också att de medvetet väljer undervisningsmaterial utifrån att det ska finnas någon att identifiera sig med för eleverna. Rektorn beskriver vidare att lärarnas normmedvetenhet i undervisningen bland annat tar sig uttryck genom att de ställer sig frågor om hur de kan motverka könsbundna indelningar av eleverna och genom att uppmärksamma jargong som uppstår i vissa sammanhang. Lärarna påpekar även att eleverna själva är normmedvetna och påminner lärarna om hur man ska tänka vad gäller exempelvis kön eller sexualitet. Exempelvis påpekade eleverna vid en idrottsdag nyligen att könsuppdelade grupper, där prestationsmålen var högre för pojkar, var orättvist och inte avspeglade elevernas faktiska förutsättningar. Vidare framkommer att all skolpersonal för närvarande arbetar med Skolverkets modul Främja likabehandling, som bland annat handlar om att arbeta med normer. Lärarna har under innevarande termin också tagit del av en kompetensutvecklingsinsats kring jämställd undervisning. Dessa insatser har, enligt rektorn, sin grund i behov som identifierades då lärarna föregående läsår skulle implementera läroplanens ändrade skrivningar kring sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna beskriver även att de diskuterar normer och hur de bemöter pojkar och flickor dels inom ramen för de lärgrupper som lärarna är organiserade i, dels i arbetet med coachning där lärare observerar varandras undervisning. Vidare beskriver rektorn att personalen under en längre tid bedrivit ett arbete med att förstärka elevernas socioemotionella förmågor utifrån traditionellt feminina värden, såsom att det är positivt att lyckas i skolan, att prata om känslor och att ta hand om varandra. Detta arbete initierades bland annat utifrån att lärarna tidigare identifierat en "machokultur" i vissa grupper och har, enligt rektorn, bidragit till en bättre samsyn vad gäller jämställdhet liksom att skillnaderna i kunskapsresultat mellan pojkar och flickor har minskat på skolan.

Vidare visar granskningen att lärare i vissa avseenden medvetet utformar undervisningen så att den inte ska reproducera begränsande könsmonster. I intervjuer med lärare och rektorn framkommer att könsmonster visserligen ser olika ut i olika klasser, men lärare beskriver en generell tendens bland eleverna att dela upp sig efter kön. Av den anledningen säger lärare att eleverna inte får välja fritt vem de ska arbeta med i undervisningen, utan lärarna gör könsblandade klassrumsplaceringar

och gruppindelningar. Utifrån sociogram tycker sig lärarna se att de könsblandade arbetssätten har lett till en förändring över tid, på så sätt att eleverna numera nämner personer av motsatt kön när de beskriver vilka de arbetar bra med på lektionerna, även om eleverna fortfarande umgås könshomogent på raster. Vidare framkommer att lärarna överlag arbetar med slumpvis fördelning, EPA (enskilt, par, alla) och att skapa ett tillåtande klimat i klassrummet för att elever ska våga ta plats. I en klass är exempelvis flickorna mycket tysta och tillbakadragna, vilket lett till att lärarna tagit hjälp av elevhälsan för att motivera flickorna att göra sina röster hörda. De arbetar både med att låta eleverna i denna klass arbeta tillsammans i olika konstellationer, och med att stärka enskilda elever.

Dock visar granskningen att även om lärarna identifierar och arbetar med vissa könsmonster i verksamheten, lyckas de inte fullt ut motverka de begränsande mönster och uttryck som förekommer. I elevintervjuer framkommer flera exempel på negativa kommentarer kopplade till kön. Bland annat beskriver elever att fler pojkar än flickor spelar fotboll på rasterna och att en anledning till detta är att flickor som spelar fotboll får kommentarer av pojkar. Det förekommer också andra negativa kommentarer gentemot flickor. Elever ger exempel från idrottsundervisningen och från när en klass såg en film om en flicka som fått sin mens, varpå pojkar sprang runt och retade flickor för att de ska få mens. Vidare beskriver vissa flickor att pojkarna ges större frihet att under lektioner ta pauser, prata fritt och uppträda stökigt vilket skapar svårigheter i skolarbetet för flickorna. Enligt elever säger lärarna ibland till de elever som faller kommentarer eller stökar, men det leder inte alltid till förbättring och det skiljer sig mellan lärare hur tydligt de säger ifrån. I Skolinspektionens skolenkät för Spekerödsolan från vårterminen 2023 finns skillnader i pojkars och flickors svar inom flera områden, så som Bemötande mellan elever, Trygghet och Studiero, vilka flickor skattar betydligt lägre än pojkar. På frågan om alla elever behandlas lika eller ges samma möjligheter oavsett könstillhörighet, är elevsvaren också mer negativa än pedagogernas svar på motsvarande enkätfråga. Enligt lärare och rektorn speglar dessa resultat, liksom elevernas intervjuutsagor, situationen i en specifik elevgrupp, där skolan sedan förra läsåret vidtagit åtgärder gällande bland annat grupp sammansättning och bemanning. Åtgärderna har också följts upp genom elevintervjuer som visar på en viss förbättring. Samtidigt framkommer det vid Skolinspektionens besök att elever fortfarande upplever att det i några klasser finns skillnader både mellan det utrymme som pojkar respektive flickor tillåts ta i klassrummet och i hur olika lärare bemöter pojkar och flickor. Även i intervju med rektorn framkommer att medvetenheten inom detta område varierar mellan lärare, varför skolledningen säger att de behöver bli bättre på att uppmärksamma och stötta de lärare som exempelvis behöver kompetensutveckling. Lärarna behöver också mer systematiskt lägga tid på värdegrundsdiskussioner i undervisningen samt fånga upp och arbeta utifrån klimatet i respektive klass, enligt rektorn.

## Lärares undervisning om jämställdhet

Granskningen visar att lärarna kontinuerligt undervisar om jämställdhet och anlägger ett jämställdhetsperspektiv på undervisningens innehåll i flera ämnen. Av intervjuer med elever och lärare liksom i inkommen dokumentation, framgår att lärarna undervisar om jämställdhetsfrågor inom ramen för enskilda ämnen såväl som inom det ämnesövergripande temaarbetet *Världen som ett lag* som har fokus på jämställdhet, normer och värden. I detta tema ingår exempelvis inslag om andelen kvinnor och män i olika yrken, källkritik och hur kvinnor respektive män framställs i medier samt ojämställdhet i olika delar av världen, exempelvis gällande flickors skolgång. Lärare beskriver också att undervisning om jämställdhet handlar om att sträva efter en jämn könsrepresentation i undervisningens innehåll, exempelvis avseende de historiska personer, konstnärer eller författare som behandlas. Vidare ger lärare exempel på hur de diskuterat jämställdhetsfrågor kopplade till undervisningens innehåll bland annat i musik, där eleverna analyserat låttexter och låtars budskap utifrån ett jämställdhetsperspektiv, och i idrott och hälsa, där läraren tagit upp att det inte var så länge sedan kvinnor inte fick åka Vasaloppet. Eleverna säger dock att de pratar mer om jämställdhet i samhällsorienterande ämnen än i andra ämnen. De ger som exempel att de pratat om mäns och kvinnors olika roller i historia och att de i några klasser pratat om löneskillnader mellan män och kvinnor. Lärarna menar att de nog inte alltid benämner det de arbetar med som just jämställdhetsfrågor och att de kanske borde synliggöra själva begreppet jämställdhet mer för eleverna. Även rektorn säger att lärarna visserligen lyfter jämställdhetsfrågor i undervisningen, men att de arbetar mer för att utforma undervisningen utifrån elevgrupperna än med hur de ska behandla jämställdhet inom ramen för det centrala innehållet.

Vidare visar granskningen att lärarna försöker fånga upp frågor som ger elever möjlighet att samtala om och reflektera kring begränsande könsstereotypa föreställningar, även om detta inte har varit lika framgångsrikt i alla klasser. Av intervju med lärare framgår att de strävar efter att fånga upp elevers frågor och diskutera dem. Om elever uttrycker sig könsstereotypt eller nedsättande låter lärarna det inte passera utan tar en diskussion, enligt rektorn. Som exempel beskriver rektorn en situation då en lärare pratade med eleverna om traditionellt manliga och kvinnliga yrken, varpå en elev sa att det bara är kvinnor som kan sälja sex. Läraren hanterade situationen genom att ta en diskussion med eleverna om problematik kring prostitution. Vidare ger intervjuade elever exempel på hur lärare lyft frågor om jämställdhet utifrån sådant som skett i undervisningen, exempelvis när en pojke inte ville arbeta med en flicka varpå läraren sa att det inte spelar någon roll vilket kön det är, eller när lärare betonat att pojkar och flickor kan göra samma saker. Några intervjuade elever beskriver också att läraren pratat med dem om jämställdhet i samband med att pojkar i klassen reagerat på att flickor fick mer hjälp av läraren. Samtidigt finns det elever som inte minns att de har fått diskutera vad de tycker om jämställdhet eller hur de själva påverkas av idéer om hur pojkar och flickor ska

vara. Av intervju med elever framgår också att begränsande könsstereotypa uttryck fortsätter att cirkulera bland vissa grupper av elever på skolan.

Granskningen visar härutöver att lärarna i flera avseenden arbetar för att stärka elevernas upplevelser av den egna förmågan genom att ge uppmuntran för ansträngningar som går emot könsstereotypa föreställningar. Av lärarintervju framgår att lärare identifierat vissa skillnader mellan pojkars och flickors intressen och upplevelse av sin förmåga. Utifrån dessa iakttagelser försöker lärarna uppmuntra intressen och aktiviteter som vanligtvis förknippas med det andra könet. I naturorienterande ämnen beskriver lärarna exempelvis att pojkarna tar mycket plats och ser sig som duktiga, medan det ofta är flickorna som lyckas bra med sina experiment. En lärare berättar om hur hen då försöker uppmuntra flickorna genom att säga "det här är din grej" och beskriva vilka möjligheter det finns att utbilda sig och arbeta inom området. Ytterligare exempel på hur lärarna försöker motivera och stärka eleverna att göra ansträngningar som går emot könsstereotypa föreställningar är då läraren i musikämnet uppmuntrar pojkar att prova att spela piano snarare än att bara välja trummor och elektriska instrument. I bild beskriver lärare att det finns föreställningar om att flickor är duktiga på att måla medan pojkar är dåliga, varför lärare fokuserar på abstrakta tekniker för att göra förutsättningarna mer lika för alla oavsett kön. Elever ger också enstaka exempel på vad lärare gör för att uppmuntra elever att gå emot könsstereotypa föreställningar om intressen, såsom att läraren ger pojkarna mer hjälp i textilslöjd då de är mindre intresserade än flickor av detta område.

### Lärares arbete med studie- och yrkesvägledning i undervisningen

Granskningen visar att lärarna på flera olika sätt integrerar studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Av inkommen dokumentation och av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att undervisningen i årskurs 4-6 innehåller flera inslag som berör studie- och yrkesvägledning. Lärare och rektorn beskriver samstämmigt att det finns en medvetenhet i kollegiet om att studie- och yrkesvägledningsuppgiften är allas ansvar, eftersom skolan saknar studie- och yrkesvägledare. För att tydliggöra detta ansvar har skolan nyligen, på initiativ från förstelärare, tagit fram en rutin för arbetet. Enligt rutinen ska lärare i varje lärgrupp planera minst ett arbetsområde per läsår där studie- och yrkesvägledning vävs in i undervisningen. Arbetet är påbörjat, men det framgår av intervju med lärare att rutinen kommer att implementeras fullt ut först under nästa termin, då mellanstadiets ämnesövergripande arbete har temat *Jag 2050*. Lärare beskriver dock att de till viss del berör studie- och yrkesvägledningsfrågor i dagsläget inom temaarbetet *Världen som ett lag*, till exempel när de pratar om vilka yrken som ses som manliga respektive kvinnliga. Lärare och elever ger också exempel på hur studie- och yrkesvägledningsfrågor tas upp på olika sätt i olika ämnen. I ämnet musik har eleverna fördjupat sig i olika yrken med koppling till musik och ljud och tagit reda på vilken utbildning som krävs för dessa. Därefter fick eleverna rösta om vilket av tre yrken som de helst vill

ha. Läraren noterade hur många flickor respektive pojkar som röstade på varje yrke, varefter de pratade tillsammans om resultatet och varför det såg ut som det gjorde. I samhällsorienterande ämnen beskriver elever också att de har fått söka upp information för att kunna beskriva olika yrken. Vidare ger lärare och elever exempel på hur lärare kopplar arbetsområden i naturorienterande ämnen till specifika yrken, som när de arbetade med el och en förälder kom på besök och berättade om sitt arbete på ett vindkraftverk, eller då lärare förklarar varför man behöver vissa ämneskunskaper i ett specifikt yrke, såsom matematik för att bli programmerare. Däremot framgår att eleverna inte har gjort studiebesök på någon arbetsplats under senare tid. Enligt lärare beror detta på att skolan endast har möjlighet att genomföra ett fåtal bussresor varje läsår.

Vidare visar granskningen att lärarna, inom ramen för studie- och yrkesvägledningen, utmanar könsstereotypa föreställningar och i viss mån synliggör hur kön kan påverka yrkesval. Av intervju med lärare framgår att kopplingen mellan yrkesval och kön framför allt adresseras när lärarna fångar upp elevers frågor och tankar. Exempelvis berättade eleverna att en pappa är brandman och var med i räddningsarbetet efter ett jordskred som skedde i kommunen, vilket ledde till diskussioner om ifall det finns kvinnor i räddningstjänsten. Vid ett annat tillfälle såg eleverna poliser genom klassrumsfönstret varpå de frågade läraren om det bara är män som är poliser. Sedan upptäckte de att en av poliserna var en kvinna. Då frågade läraren varför de trodde detta, vilket ledde till en diskussion mellan eleverna. Någon elev ger i intervju också exempel på att de diskuterat normer kopplat till yrken, utifrån en annan elevs reaktion på en berättelse där pappan var förskollärare och mamman lastbilschaufför. De diskuterade då att det inte spelar någon roll vilket kön man har för vilket yrke man kan ha. Härutöver berörs könsperspektivet i vissa planerade inslag av studie- och yrkesvägledning, som framgår av föregående stycke. Även den gemensamma rutinen för studie- och yrkesvägledning tydliggör att de aktiviteter som lärarna planerar ska syfta till att vidga elevernas perspektiv på yrken så att de får syn på andra yrken än de är vana vid, oavsett kön eller kulturell uppväxt.

Slutligen visar granskningen att lärarna ser till att studie- och yrkesvägledningen är uppdaterad och vidgar elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv genom att använda sig av ett aktuellt material som omfattar en regiongemensam idébank. Skolan saknar visserligen tillgång till en studie- och yrkesvägledare och i lärarintervjun framkommer att lärarna inte tar del av uppdaterad information om studie- och yrkesvägledning på ett systematiskt sätt. Lärarna beskriver att de främst förlitar sig på utbildningsmaterial från de källor som de vanligtvis använder i sin undervisning. Samtidigt framgår av intervjuer med lärare och rektorn samt av inskickad dokumentation att den rutin för studie- och yrkesvägledning som lärarna arbetar utifrån inkluderar en idébank, vilken delvis baseras på en regiongemensam handlingsplan för den breda studie- och yrkesvägled-

ningen. Idébanken innehåller konkreta förslag på aktiviteter i undervisningen, liksom tips på externa resurser inom studie- och yrkesvägledningsområdet som lärare kan använda sig av i sin planering.

### Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver ytterligare utveckla sitt arbete med att utforma undervisningen utifrån ett normmedvetet förhållningssätt och en förståelse för hur könsstereotypa föreställningar riskerar att begränsa elever.

Granskningen visar att lärarna på Spekeröds skolan återkommande reflekterar över vilka normer som präglar verksamheten liksom att de identifierar vissa begränsande könsmonster och beaktar dessa när de utformar undervisningen. Samtidigt lyckas alla lärare inte motverka begränsande könsstereotypa mönster och uttryck bland eleverna.

Av läroplanens inledande del, Skolans värdegrund och uppdrag, framgår bland annat att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.<sup>1</sup>

I läroplanens avsnitt om normer och värden anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska bidra till att skolan präglas av jämställdhet och att elever interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att alla som arbetar i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet. Lärare ska specifikt synliggöra och diskutera med elever hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska också planera och genomföra undervisningen så att elever möts och arbetar oberoende av könstillhörighet.<sup>2</sup>

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna, under ledning av rektorn, ytterligare utvecklar sitt arbete med att uppmärksamma, bemöta och motverka begränsande könsnormer. Det innebär att lärarna behöver skapa sig en gemensam

---

<sup>1</sup> Lgr 22, 1. Skolans värdegrund och uppdrag

<sup>2</sup> Lgr 22, avsnitt 2.1, Normer och värden

bild av vilka mönster och normer kring kön som uttrycks på skolan, både i de olika elevgrupperna och av lärarna själva i form av exempelvis bemötande och förväntningar. Utifrån denna bild behöver samtliga lärare sedan utforma sin undervisning på ett sådant sätt att den motverkar eventuella begränsande föreställningar om kön. Detta innebär att lärarna behöver arbeta aktivt och medvetet för att främja ett inkluderande klassrumsklimat där kön inte definierar elevers intressen och ambitioner och där elever oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Vidare kan ett sådant arbete handla om att lärarna fångar upp och bemöter begränsande uttryck och beteende, liksom att lärarna synliggör och diskuterar könsstereotypa föreställningar med eleverna. Här är det viktigt att alla lärare har strategier och metoder för att vägleda och utmana eleverna även i de fall det uppstår laddade situationer eller kontroverser. Arbetet med att utveckla undervisningen inom detta område kan med fördel ske i anslutning till den redan påbörjade kompetensutvecklingsinsatsen kring likabehandling och jämställdhet.

#### På Skolinspektionens vägnar

**X** Maria Lundström

---

Beslutsfattare  
Signerat av: Maria Lundström

**X** Anna Johansson

---

Föredragande  
Signerat av: Anna Johansson

I handläggningen av ärendet har även Ulrika Kolben Waaranperä deltagit.

## Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

---

Skolinspektionen besökte Spekerödsolan den 27 september 2023. Besöket genomfördes av utredarna Anna Johansson och Ulrika Kolben Waaranperä.

Spekerödsolan är en kommunal F-6-skola belägen i Stenungsunds kommun. På skolan går 274 elever. På skolan finns ingen studie- och yrkesvägledare.

## Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

---

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- Två intervjuer med rektor
- Dokumentstudier, dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

### Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Följande kriterier granskas:

- Undervisningens form - hur lärarna utformar och genomför undervisningen utifrån ett jämställt och normmedvetet förhållningssätt.
- Undervisningens innehåll – hur lärarna undervisar om jämställdhet.
- Lärares arbete med studie- och yrkesvägledning i undervisningen

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

[Lärares arbete för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/om-skolinspektionen/om-utredningarna/tematiska-granskningar/)

## Bilaga 3: Författningsstöd

---

Av **1 kap. 5 § skollagen** framgår att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

I den inledande delen av läroplanen för grundskolan (**Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag**) framgår bland annat följande. Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.

I grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.1 Normer och värden**) anges att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska bidra till att skolan präglas av jämställdhet och att elever interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att alla som arbetar i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet. Vidare ska lärare specifikt synliggöra och diskutera med elever hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska också planera och genomföra undervisningen så att elever möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.

Enligt grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.3 Elevers ansvar och inflytande**) ska läraren verka för att elever oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Vidare framgår av grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.6, Skolan och omvärlden**) att alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund.

Enligt **2 kap. 29 § skollagen** ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Av förarbetena till skollagen (**Prop. 2009/10:165 s. 278-279**) framgår att den studie- och yrkesvägledningskompetensen inte nödvändigtvis behöver finnas inom den egna skolenheten. Många fristående skolor köper t.ex. in vägledningstjänster. Ett krav på att studie- och yrkesvägledningskompetens ska finnas innebär dock en tydlig markering av huvudmannens ansvar för att eleverna får tillgång till studie- och yrkesvägledning, samtidigt som organisationen även fortsättningsvis är en lokal fråga. I läroplanerna finns både riktlinjer för alla som arbetar i skolan och särskilda riktlinjer för studie- och yrkesvägledare eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter. Enligt förarbetena speglar detta att både lärare, skolledare och särskilt utbildade studie- och yrkesvägledningsfunktionärer har ett gemensamt ansvar, men delvis olika roller, när det gäller information och vägledning till eleverna om framtida studier och arbetsliv.

I grundskolan läroplan (**Lgr 22, 2.6 Skolan och omvärlden**) anges att studie- och yrkesvägledaren, eller den som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning och vara stöd till den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.